

מקדושים

גיליון שבועי בענייני כוונת וביאורי תיבות התפילה

מתוך אוצרות סידורים ומחזורים מתיבתא

גיליון מ"א

פרשת דברים | תשפ"ה

התפילה בפרשה

אמרי שפר ממאורי האומה

"אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּיָּדִין בְּמִדְבָּר בְּעֶרְבָה מִלִּל סוּף בֵּין פָּאָרָן וּבֵין תַּפְלָי וּלְבָן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָקֵב" (א, א).

'בְּעֶרְבָה' פירוש שצריך להיות התפילה והמצוות ביראה ובאהבה, וזהו 'בְּעֶרְבָה' - לערב בין יראה ובין האהבה. 'מִלִּל סוּף' פירוש עיקר העבודה בשביל השכינה הקדושה שהיא סופא דדריגין. 'בֵּין פָּאָרָן וּבֵין תַּפְלָי' פירוש שצריך האדם שיהיה תמיד בין פארן שהוא פאר ובין תופל שהיא מלשון שפלות ותפל, ושיחשוב תמיד שעומד בין פאר ובין שפל, והבן זה (דגל מחנה אפרים).

"גִּלְתָּה יְהוָה מַעֲנֵי וּמֵרֵב עֲבָדָה וְגו'" (איכה א, ג).

'וּמֵרֵב עֲבָדָה' ר"ל כי עבודה שלב זו תפלה (תענית ב, א), והיה עבודה זו למשא ולטרחא יתירה אצלם, וזהו 'מֵרֵב עֲבָדָה', כמ"ש (פתיחתא דאי"ר סי' י) 'קאים טרון כל יומא ולא לעי, אתי

לאצלווי לעי' וכו', שהיה המיעוט נחשב אצלם לרוב עבודה, מרוב עבודה נחשב אצלם (תולדות יעקב יוסף).

"גַּם כִּי אָזַק וְאֶשְׁנֶה שְׁתֵּם תַּפְלִית" (איכה ג, ח).

שנדמה שהכל סגור בפני התפלות, אולם כשתבוא הנחמה האמיתית נראה ששום תפלה לא נאבדה ואפילו שום מחשבה טובה של איש ישראל גם כן לא נאבדה (זוה"ק ח"ב קנ, ב), וזה שאיתא (ירושלמי יומא פ"א ה"א): 'כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו' היינו שכל התפלות מסייעות לבנין ביהמ"ק, וכתב (תהלים קמז, ב): 'בִּזְנוּה יְרוּשָׁלַם ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְסֹּם, שהבנין נבנה ע"י הנדחי ישראל. וכתב (ישעיה כה, ט): 'וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה אֶלְקִינוּ זֶה קִיְּנוּ לוֹ וְיִוְשְׁעֵנוּ' היינו שיתברר למפרע שהנה אלקינו, איש ישראל צריך להיות בטוח בעצמו שאחר הסתר מוכרח שתבוא ישועה (אמרי אמת).

ואני תפילתי

צדיקים ועבודת התפילה - בראי הפרשה

הפסוק הנאמר בפרשתנו (ג, כב): "לא תִּירָאוּם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם" מעלה על נס את העובדה הפשוטה שאין ולא יהיה אף גורם המסוגל לגרום רעה או נזק לישראל מבלי שיגזור על כך הקב"ה, ואף לאחר הגזירה - גדול ועצום כח התפילה המסוגל להטותה לטובה ולהביא לישועת ה' בדרך נסית ומופלאה.

היה זה במלחמת יום הכיפורים, כאשר ארץ ישראל היתה נתונה בחרדה נוראה מפני הבאות לנוכח העובדה שכל אויביו כמו גמור ואומר להשמיד, להרוג ולאבד חלילה כל זכר ושריד לעם סגולה.

ניכר היה בחוש כי העם היושב בציון מתמודד מול אוים של ממש. מול אויב נחוש וחדור מטרה המקדש את ההרג והטבח כדרך חיים, אויב בעל זרועות רבות אשר כולן כאחד חברו עליו ועשו יד אחת להילחם בו.

באותה העת, כשבבתי הכנסת התאספו ובאו שלומי אמוני בית ישראל לעצרות תפילה וזעקה לא-ל נורא עליה, אף אחינו התועים והרחוקים מדרך אבות נקטו בדרך פעולה משלהם. גיוס כללי הוחל, רבבות נגורו הישר אל החזית ולמרחב היגון רבו האבדות בנפש.

היה זה אי שם בעומק החזית. קומץ לוחמים ישראליים ישבו צפופים במעבה טנק, מוקפים מאות כלי משחית מסוגם. מדי פעם הם העזו לשלוף את הראש מהצריח, הביטו סביב והתחלחלו. היו שם מאות טנקים ישראלים נטושים, בוערים, גדושי חללים. בתווך שעטו טנקים של כוחות האויב, דוהרים ורומסים את כל אשר בדרכם וכמו לועגים לנופלים.

'אנחנו לבד!' חדרה באחת המחשבה לראשו של מפקד הטנק, מבט נוסף סביב אישר זאת בהחלט. שאר הטנקים הישראליים יצאו מכלל שימוש, והם נותרו בודדים במערכה, כשקני התותחים מכונים אליהם ומפגזים, כמעט פוגעים. פגז ועוד אחד, התותחים רועמים אחד אחרי השני, והלב מחסיר פעימה בכל פעם מחדש.

החיילים, יוצאי קיבוצים המנותקים מכל זיק של יהדות, אולי לא ידעו זאת עד לרגע זה, אולם הניצוץ היהודי קיים היה בתוכם ובעז. דווקא בשעה קשה זו, כשבחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, הרחק מהשפעת החברה הלועגת וכשחיייהם תלויים להם מגד, נזכרו הללו כי יש בורא לעולם, כתובת עליונה לפנות אליה בעת צרה.

'מישהו יודע להתפלל?' נימה בהולה נשזרה בקולו של המפקד, ומשום מה אף אחד לא לעג להצעה הדתית כל כך, 'חייבים תפילות, עכשיו, אחרת אנחנו אבודים'.

החיילים נבוכו.

מישהו שלף מזוכרונם שברי מילים מתוך 'שמע ישראל', אחרים הביטו בו באומללות. לא. אף אחד מהם לא ידע כיצד להתפלל, לפנות לבורא העולם.

'רגע, אני יודע' נשמעה לפתע קריאה מירכתי הטנק, היה זה מיקי, קיבוצניק בנשמה אשר כבר הוריו הלכו לחצוב להם בורות נשברים והרחיקו בכל הכח את ילדיהם מכל דבר שיש לו ולו קשר קלוש ליהדות.

'זכורה לי תפילה אותה לימדה אותי סבתי, שורדת שואה חרדית אשר הקפידה לבקש מאיתנו לומר תפילה זו מופעם לפעם' וכאן הוא החל בגמגום, מסיר ענני אבק מעל זכרון הילדות הנשכח, 'ברוך... אתה ה'... שהכל נהיה בדברך'.

הנה לנו 'תפילה'.

ישבו להם החיילים סביבו, אימה בעיניהם אך גם הרבה נחמה.

הם כל כך חיפשו, כה רצו לדבר עם בורא העולם ולהתפלל לפניו, והנה להם תפילה מקורית, אותנטית, יהודית, הישר מבית היוצר החרדי. הם תלו בו עיניים דומעות, כמעט מעריצות, והחלו לשנן את הברכה. תפילה, אם תשאלו אותם.

אלא שאו קם עוזי, חייל נוסף בעל קשר עמום לגירסא דינקותא נשכחת, והפתיע בשבב ידיעה שהערימה קושי על הענין. 'זוהי ברכת שהכל' הרשים אותם בפיסת ידע יהודי של ממש, 'והיא אינה נאמרת אלא קודם שמכניסים לפה דברי מאכל מסוימים, לא סתם כך'.

'לא ולא' התנגד מיקי, 'זו תפילה שעובדת תמיד. סבתא שלי אמרה שתפילה זו עובדת בכל מצב'. הוא כמובן נתלה בהלכה לפיה 'שהכל פוטר הכל'...

פגז נוסף נורה לעברם, שורק במהירות ומטלטל את הטנק בהדף אדיר.

הוויכוח הוכרע. חייבים תפילה, ואם לא

כן - אבדנו חלילה.

'שהכל תמיד עובד' פסק מיקי בשם סבתו, ויושבי הטנק קיבלו את הדברים כפשוטם.

'ברוך אתה ה'...' הזעקות נשמעו מתוך הטנק, בוקעות דרכו ועולות עד כסא הכבוד, 'שהכל נהיה בדברך'!

המפקד מצדו שדרג את הענין. 'תכוונו את התותח לעבר הטנקים של האויב' פקד עליהם בחטף, 'ובכל פעם בה נרצה לפגוע - נלווה לכך את התפילה הנפלאה הזו'.

'ברוך אתה ה'...' התותח מכוון והפגז מוכנס אליו, 'שהכל נהיה בדברך'! והמטרה סופגת באופן ניסי פגיעה ישירה ועולה בלהבות.

ועוד פעם, 'שהכל נהיה בדברך'! ועוד טנק מצרי נופל, 'שהכל נהיה בדברך'! וגודוד הטנקים שסביבם מתחיל לאבד נפח במהירות.

שעה קלה חלפה, ושדה הקטל שסביבם

המשך בעמוד ב'

הילולא דמרי עלמא

בעלי הילולא בעבודת התפילה

הרה"ק ר' אברהם מרדכי מפניטשוב זי"ע
י"ז מנחם אב תקפ"ד

וקבילתי ממורי וחמי הקדוש החסיד המפורסם מו"ה אברהם מרדכי מפניטשוב שקיבל מרבינו הקדוש אלימלך מליזענסק רבו מרוב עד אליהו ז"ל, שבכל יום שאין ומרים תחנון אין אומרים פסוקים [היינו שיר המעלות קודם תפילת ערבית] ולא קדיש, אלא מתחיל 'והוא רחום' (שלחן הטוהר להרה"ק מקאמארא).

זכה רבנו להסתופף בצל למעלה משלוש מאות צדיקים קדושי עליון, והיה מקור נאמן לכאלף סיפורי מעשיות אודות מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

גדולי דורו עמדו על טיבו והכירו ברם מעלתו, וניסו פעמים רבות להפציר בו כי יאות ליטול את עול ההנהגה על שכמו שהרי בר הכי הוא. בהזדמנות מסוימת התבטא בפניו הרה"ק החוזה מלובלין כי 'אם היית מנהיג עדה בישראל - היו נוהרים לשחר פניך יותר חסידים מאשר אליי, אולם רבנו נענה כי משמים גזרו לבל ינהיג עדה.

יחד עם זאת, ישראל קדושים חזקה עליהם שיתנהו על קנקנם של הקדושים אשר בארץ, וכך יצא שמו בשערים כקדוש ומורם מעם, סיפורי מופת וגילויי רוח הקדוש גלויים התגוללו תחת שלחנו כדבר

יחד עם זאת, ישראל קדושים חזקה עליהם שיתנהו על קנקנם של הקדושים אשר בארץ, וכך יצא שמו בשערים כקדוש ומורם מעם, סיפורי מופת וגילויי רוח הקדוש גלויים התגוללו תחת שלחנו כדבר

נחשוב לרגע על עבודת התפילה.

נדמיין אדם שקם בבוקר, בעיניים טרוטות וכשקורי שינה נסוכים על פניו הוא ממלמל את מילות 'מודה אני', מה שחובה - חובה, נוטל ידיו בחפזה ומתחיל את הבוקר.

הבוקר המדובר כולל עיון מעמיק בעיתון היום, סקירת כל חדשה מסעירה יותר ופחות ומבלי להחמיץ אף כותרת. הטקס המדובר מלווה בלגימות מתונות של קפה ברזילאי גרוס היטב, מהול במידה מדויקת של סוכר וחלב.

עיכוב נוסף הוא רושם בדרך לבית הכנסת, כשתוך כדי מלמול לא נהיר של ברכות השחר הוא מספיק קניה קטנה ואף לככב בראש המדברים אודות הפרשייה האחרונה המסעירה את השכונה, ואז, רק בסוף ממש ואחרי הכל, הוא ניגש לעבודת האלקים.

'מה טובו אלקיך יעקב' הוא מתמתח בכניסה לבית הכנסת, פוזל לפינת הקפה, 'משכנותיך ישראל' הוא משלים עם פיהוק רחב.

איך שהוא הוא מוצא את עצמו בתפילת הלחש, אחרי רצף המהומים חסרי פשר, והוא מקיים באדיקות את המלצת חז"ל: 'הרוצה שיעשיר - ידרים', במובן הפשטני והולועג ביותר של המילים. במקרה שלו, פתח בית הכנסת ממוקם בדומה, והוא אשר יוביל אותו החוצה, אל הרכב הממתין לאסוף אותו לעוד יום של עבודה, יום נוסף של רווח כספי.

מנחה, כמו שחרית, נראית בדיוק אותו דבר.

מסדרון נידח בחברה בה הוא עובד הוסב זה מכבר לחדר תפילה מאולתר, מנין מהווה המלצה ותו לא, והתפילה כולה נמנית על המטלות המכבידות והמעמיקות ביותר מבחינת העובדים הנחפזים להמשיך במלאכתם.

תפילת ערבית כבר כמעט נלחשת, עפעפיו דבוקות וסדרת פיהוקים נשלפת מפיו בקצב מרשים, ואיך שהוא התהליך בא לסופו כשהוא מוצא את עצמו בחוץ, במבואת בית הכנסת, כשסיגריה בין שפתיו והוא רושם לעצמו 'וי' על מטלת תפילת ערבית שסביר להניח, לכאורה, כי ביצע זה עתה. כאן הוא דווקא מתעורר לחיים.

תפילותיו של אדם שכזה, כצפוי, אינה בדיוק מן הנרגשות והמשתכחות ביותר. לעומתו, סדר יומו של השכן מהדלת ממול באופן שונה בתכלית, נעלה בהרבה.

השכן, יהודי המבקש באמת ובתמים את קרבת אלקיו וחפץ לנצל עד כמה אפשר את הרגעים המיוחדים בהם ניתנת לו ההזדמנות לשפוך שיח לפני אביו שבשמים, מתחיל אחרת את יומו ממשיך אותו באופן שונה לחלוטין.

הלה קם משנתו, חש את החיות זורמת באיבריו ומרגיש כיצד לבו פועם, נותן לבו לכן שהפיקדון הושב לו בשלימות וכולו מלא רגש של הודיה ושבח לבורא כל העולמים - שנתן בו אמון ובוחר להמשיך את מסכת חייו יום אחד נוסף.

מסת הרגש הזו גועשת בו, מתפרצת כמו מאליה בכל ברכה מברכות השחר. הוא נסחף כולו בלהט ההודיה, משתפך באמירת כל תיבה ותיבה.

לאחר מכן, כשהוא ניצב על פתח בית הכנסת ונוכח בניסיונו של בלעם הרשע לעקור את הטוב הרוחני הזה, את 'משכנותיך ישראל' על כל המשתמע מכך, הוא קורא בהתרגשות: 'מה טובו אלקיך יעקב', אהה, כמה טוב, 'משכנותיך ישראל'!

מיותר לציין כי תפילות מנחה וערבית של השכן, כהמשך ישיר לתפילת שחרית אותה שפך מלב נרגש, אף הן נובעות מאותו לב נרגש והן נראות בהתאם.

כמה תהום פעורה בין השניים, בין תפילותיהם, בין סדר היום שלהם - המושפע באופן ישיר מהדרך בה הם מטמיעים בחייהם את קרבת האלקים. ולא קרב זה אל זה.

שלא לדבר על כך שבעולמות העליונים, אי שם במקום בו יש לכל תפילה השפעה מכרעת ביותר, מה רב ההבדל בין תפילותיו של הראשון, לאלו של האחר.

אך מה אם היינו יודעים על דרך מופלאה, אפשרות שאינה מובנת מאליה כלל, בה יזכה הראשון - אשר בשאט נפש בז לשעה מרוממת זו של התפילה ובמקרה הטוב התייחס אליה כמצות אנשים מלומדה - לרומם את תפילותיו של כל השנה למפרע?

מה אם היתה בידיו דרך לחזור אחורה, לתקן את אשר עיוות בטיפשותו ולהעלות את התפילות לשורשן ולמקומן הראוי להן, ממש כביכול נאמרו תפילות אלו בדרך הנעלית ביותר שניתן להעלות על הדעת?

'שמעתי בשם הרב הקדוש רבי אורי מסטרעליסק זיע"א' כתב הגה"ק המהרש"ם מבערז'אן (תכלת מרדכי ח"ב תהלים קטו ד"ה אהבתי), 'שאמר שהתפילה שבשבת חזון צריך לטוהר בזה ככוונה, כי היא מעלה את התפילה של כל השנה'!
נשווה בנפשנו!

שלוש מאות ששים וחמישה ימות השנה. תפילות שחרית, מנחה וערבית, מוספי ראש חודש ומועדים, נעילה, מלכויות, זכרונות ושופרות. כל אותן תפילות שנאמרו ללא כוונה, כנוף בלי נשמה, בבחינת 'עבר ושנה' יום אחר יום, ניתנות בהזדמנות נדירה זו לתיקון.

לא רק תיקון המעוות, כי אם העלאת התפילות למקום המרומם והגבוה ביותר!

מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

המשכן מעמוד א'

הוכיח עד כמה אכן: הכל נהיה בדברו. כמה עוצמה יש בתיבות הקדושות: 'לא תִּירָאם'! מאות הטנקים ה' אֶלְקֵיכֶם הוא הַנִּלְחָם לָכֶם'. מאות הטנקים המצריים העולים בלהבות והצובעים את

קרבת אלוהים

לאורם של גדולי הדורות

'אנחנו משפחה טובה, איכותית ושמורה' שחה האשה לבעלה, 'יש סיבה שלא יקבלו את הבנות לבית הספר המבוקש'?

היה זה כאשר עברו בני הזוג דירה, ולא סתם מעבר באותה עיר אלא עקירה מוחלטת לעיר חדשה, זרה ובלתי מוכרת. המעבר כשלעצמו מלווה בקשיי התאקלמות ואתגרים הצצים לאורך הדרך מטבע מהדברים, אולם משוכה בפני עצמה אותה נדרש היה לעבור - היה רישום הילדות למוסד חינוכי.

שמה תאמרו, חוק חינוך חובה?

לא ולא. האמא לא חפצה בבית ספר יסודי מחוץ לסטנדרטי, גם אם חרדי, כזה שהכניסה אליו טבעית וללא קשיים. היא נתנה עיניה בבית ספר מהשורה הראשונה, בעל קו חינוכי ברור וצוות שנברר בקפידא, תוכנית לימודים עשירה וערכים המונחלים לילדות הרכות באופן הטוב ביותר.

אז זהו, שלא הכל מובן מאליו.

נכון שכבר בשיחת הטלפון הראשונה למזכירות בית הספר, כששמעה המזכירה את שם המשפחה וחיצורה אחד לאחד, תיכף ידעה לומר לה ש'הכל יהיה בסדר, אתם משפחה טובה ואין כל מקום לדאגה'.

אמת שהשכנות שקיבלו אותה בסבר פנים יפות ואפילו דאגו להביא כמה עוגות להפשרת הקרח הראשוני, ידעו לצטט בהתלהבות את בת הדודה שלה המתגוררת במקום מזה זמן רב ועושה עבורה עבודת יח"צ מעולה מעול הגורמים המתאימים.

אבל היה עוד משהו. 'שיבוץ' קוראים לזה.

היו אומר, אותו שלב מעצבן בו קובעים היכן תלמד כל בת, באיזו כיתה מתוך ארבעת הכיתות שבמחזור, מה שיקבע לשנים הקרובות מי תהייה חברותיהן, מי הן המורות שיופקדו על חינוכן ועוד כהנה וכהנה.

אז סלחו לה, לגברת, שגם אחרי קבלת

התשובה החיובית על עצם הקבלה, היא טרם נרגעה סופית. או בכלל.

בנוגע לקטנה, לאטוטה שזה עתה מתחילה כיתה א', לא היתה ממש בעיה. מדובר בתחילת שיבוץ, הכיתות טרם התגבשו באופן מסוים ואין כל סיבה לדאגה.

ככל שמדובר היה בבת הגדולה, לעומת זאת, כאן כר היה אתגר של ממש. הכיתות מגובשות מזה כמה שנים, השיבוץ דורש תשומת לב וירידה לפרטים הקטנים, ואין אף גורם רשמי מטעם בית הספר המעוניין להתחייב כי השיבוץ יתבצע בהתאם לרצון האם. נוסף לכך את העובדה שאופי הכיתות וסגנון המשפחות היו שונים בתכלית מכיתה לרעותה, והרי לנו סיבה לדאגה, ולתפילה.

כן! ידעה האם הדאוגה, תפילה!

יש פתרון שמימי, אמיתי, והוא בהישג יד.

קמה האשה ונסעה מירונה, שפכה שיח לפני אביה שבשמים בזכות התנא האלקי הקבור במקום והשליכה את ידה בבורא העולם, אשר לב מלך ושרים בידו ועל אחת כמה וכמה ליבן של משבצות למיניהן.

ההמשך היה מפתיע בתכלית, אך לא מהכיוון עליו חשבה הגברת.

התפילה נשאה פרי, כצפוי, כי הלא אין כמו תפילת אָם. בכך אין ספק. הבת אכן שובצה בכיתה המתאימה ביותר, הן מבחינת אופי הכיתה והן מבחינת סגנון המשפחות, עם המורה עליה שמעה רק דברים טובים.

אולם במפתיע, דווקא אצל הקטנה נתקל הענין בקשיים.

כל המשפטים אודות כך שלא אמורה להיות בעיה, ששיבוץ ראשוני אין בו כל אתגר, התנדפו לפתע ונמוגו כלעומת שבא. פתאום התברר שגם במקרה זה ישנן טענות, מענות, סיבות שונות ונימוקים מגוונים. לפתע נודע לה כי לא כל כך פשוט להשתלב בכיתה המבוקשת, חרף ההבטחות הנלהבות ששמעה עד כה.

'על הקטנה' בירר בעלה רק ליתר בטחון, 'התפללת'?

מבט מושפל ענה לו, חוסך כל מילה.

נפילת אפיים בתשעה באב

לדורות דווקא אז.

על כל פנים, העובדה שהפסוק מכנה את תשעה באב בשם 'מוֹעֵד', יש לה השלכה הלכתית לענין אמירת תחנון ונפילת אפיים, מהם נמנעים ברוב הקהילות ביום זה. כנפסק בשלחן ערוך. אמנם, על פי הנוסח התימני-בלדי נהגו כן לומר תחנון בתשעה באב.

מן הראוי להזכיר את דברי הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' מאפטא, אשר הביא בספרו (לשבת חזון, וראה ביאורו שם) מדרש פליאה: "לא היה יום מועד לישראל כיום שנחבר בית המקדש", אלא שכבר בלאו רבים למצוא מדרש זה, שאינו לפנינו.

פרשה ופרשה

נידון בפרשה בענייני תפילה

לצד היות יום תשעה באב יום של אבלות ונהי' על החורבן, נפסק להלכה בשלחן ערוך (א"ח תקטז, ד): 'אין אומרים תחנון בתשעה באב, ואין נופלים על פניהם, משום דמקרי מועד'.

דבר זה מבוסס על הפסוק (איכה א, טו): "סֵלָה כָּל אֲפִירֵי ה' בְּקִרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשָׁבֵר בְּחֻזְרִי", ממנו דרשו חז"ל (פסחים עז, א ועוד) כי יום תשעה באב נקבע מראש משמים כיום של פורענות, ועל כן היה חודש תמוז בשנת חטא המרגלים מלא שלא כרגיל, כדי להביא לכך שבכיתים תהיה בליל תשעה באב - מה שיקבע עבורם את הבכיה

המקום וגנאי הדבר בעיניו יתברך להזדקק לתפילה הנאמרת בשפה זו (רא"ש טור שם), או משום ששפה זו אינה שגורה בפי כל ועל כן קשה לכוון בה בתפילתו (מאירי שבת יב, ב).

בהתאם לדעה זו, יש שהוסיפו (משנה ברורה שם ס"ק ט ועוד) כי לציבור מותר להתפלל אף בלשון ארמי, והראיה שאומרים בתפילת הציבור 'ברוך שמי' וכן 'יקום פורקן'. אכן סייגו זאת וקבעו כי אין ליחיד לומר תפילות אלו, היות וליחיד אין להתפלל בלשון ארמי כלל.

פרטי גדרים והלכות

כתבו הפוסקים (ישועות יעקב קא, ג) כי אין היתר זה שייך אלא בעת הדחק, אולם אדם הבקי בלשון הקודש ויכול להתפלל בה, אין לו כל היתר להתפלל בלשון אחרת. כך גם אדם שאינו מבין לשון הקודש אך גם אינו מבין שפה לועזית, אל לו להתפלל אלא בלשון הקודש.

יתירה מכך התירעו הפוסקים (עיי' שו"ת דבר אברהם ח"א סי' לד ס"א) כי המתפלל בלע"ז בעודו בקי בלשון הקודש - גוערים בו בנזיפה כדון הפורש מדרכי ציבור.

בענין העדפת לשון הקודש, כתב רבי יהודה החסיד (ספר חסידים סי' תשפה) כי אדם הבקי יותר בלע"ז מאשר בלשון הקודש, עדיף שיתפלל בשפה בה הוא בקי, משום שהדבר מעורר את כוונתו בתפילה.

אמנם אחרים חלקו על כך (עיי' ביאור הלכה סי' קא שם) וכתבו שכיון שאנשי כנסת הגדולה הם שתיקנו את התפילה, הרי שיש בה עניינים נשגבים ותיקונים עליונים בכל תיבה ואות, אי לכך גדולה מעלת התפילה דווקא בלשון שתיקנו הם וכך תעלה התפילה לרצון אף שאינו מבין את לשון הקודש על בוריה, מה שאין כן בתפילה בלשון זרה - בה אין את כל המעלות הללו.

הובא בפוסקים (משנה ברורה שם בשם שו"ת חתם סופר) כי אף שהתירו לציבור להתפלל בלשון זרה, אולם חלילה להתיר להתפלל כן דרך קבע, שהרי לא התירו שתשתכח לשון הקודש מן התפילה לחלוטין. ויתירה מכך אסרו זאת לחלוטין לפני כמאה שנה (ראה משנ"ב שם ס"ק יג). עקב כך שהיו שפרצו בזה גדר לגמרי והנהיגו בישראל מנהגים שלא שערם אבותינו.

דעה מסוימת בקרב הפוסקים קובעת (שפה נאמנה לרא"י מרגליות עמ' 32) כי ההיתר שייך אך ורק באחת משבעים הלשונות, אולם בשפות שנחדשו במהלך הדורות, ואף אלו שנסודו על בסיס תערובת של שפות ישנות שהיו בכלל שבעים לשון, אין כל היתר להתפלל.

התפילה, כך קבעו חז"ל במשנה (סוטה לב, א), הינה מהדברים הנאמרים בכל לשון. בטעם הדבר ובהיבטים השונים שלו, כמו גם התנאים הנדרשים להיתר זה, נעסוק בע"ה במאמר הבא.

טעם הדבר

הסיבה לכך שהתפילה נאמרת בכל לשון, כך מובא בגמרא (שם לג, א), היא משום שעצם מהותה של התפילה היא בקשת רחמים מאת הקב"ה, אי לכך מתבקש שיוכל האדם להתפלל בכל לשון בה הוא חש שלבו נפתח בתחנונים.

ביחיד או בציבור

אכן, תיכף תמהה הגמרא - כיצד יתכן שהתפילה נאמרת בכל לשון, הלא שנינו שאין לאדם לבקש צרכיו בלשון ארמי, משום שאין המלאכים מבינים שפה זו ועל כן נבצר מהם להעלות את תפילות אותו אדם?

על כך משיבה הגמרא, כי ישנו הבדל בין יחיד - עליו נאמר שלא יבקש את צרכיו בלשון ארמי, לבין ציבור - שתפילתם תתקבל בכל לשון.

בהתאם לכך ישנם ראשונים שכתבו (מאירי ברכות יג, א ועוד), כי אף שאר הלשונות אינן שונות מלשון ארמי לענין זה, ואף לגביהן נכונה אמירה זו כי אין המלאכים מכירים בשפות אלו, על כן לדעת ראשונים אלה אין ליחיד להתפלל בלשון אחרת מלבד לשון הקודש.

אכן ראשונים אחרים (תור"י ברכות שם בשם רבני צרפת) המסייגים זאת, וכותבים כי אף שאכן נאמר ויתר זה רק כלפי ציבור, אולם הוא הדבר כשיחיד מתפלל תפילות שנתקנו לציבור, אזי אף אם מתפלל אותן שלא עם הציבור ואף שלא בזמן שהציבור מתפללים - מותר לו כציבור להתפלל בכל לשון. ולא אסרו ליחיד, לדעה זו, אלא להתפלל על צרכיו [כגון על חולה וכיוצא] בלשון אחרת.

הוסיף על כך במשנה ברורה (סי' קא ס"ק טז), כי אף בתפילת יחיד על חולה וכדומה, אין הדבר אסור אלא בסתם, אבל כשהחולה מוטל לפניו והוא מתפלל בנוכחותו - מותר הדבר.

אמנם, הרא"ש (ברכות שם, הובא בטור או"ח קא בשמו) פוסק כי אף ליחיד מותר בכל אופן להתפלל בכל לשון.

לשיטה זו, מה שאמרו שאין מלאכי השרת נזקקים לתפילה הנאמרת בארמית, אין זה אלא בארמית דייקא, משום שהיא מאוסה בעיני

פרשה למעשה

הלכות תפילה לאור הפרשה

על פי לשון הכתוב (איכה ג, כג): "חַדְשִׁים לְבָקָרִים רַבָּה אֲמוֹנַתְךָ" תיקנו לומר מדי בוקר, תיכף בהשכמת האדם משנתו, נוסח הודיה מיוחד: "מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁחֲזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה רַבָּה אֲמוֹנַתְךָ", המעלה על נס את העובדה שהשיב הקב"ה לאדם את 'פקדונו', הלא היא הנשמה הטהורה.

נחלקו הפוסקים בנוגע לזמן אמירת תפילה זו. יש שפסקו (סדר היום א) כי לאומרה תיכף לאחר היקיצה, אף שטרם נטל ידיו, משום שאין בה הזכרת שם ה'. מאידך, אחרים (סידור 'בית יעקב' ליעב"ץ, הנהגת הבוקר ס"ק א) נקטו בדעה שאין לאומרה בפה קודם נטילת ידיים, אלא אך ורק להרהר בה במחשבה.

תפילות נוספות מצאנו במקורות, אותן יש להסמיק לתפילה זו, מהן יש שלכל הדעות נאמרות אך ורק לאחר נטילת ידיים, משום שיש בהן הזכרת שם ה'.

בזהר הקדוש (זהר חדש פר' נח, לו, א) הובא

מילתא חדת"א

מניי תפילה מלוקט מדברות קדשו ותורתו של האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

כלות הנפש

ספורים אלו הם מקצת דמקצת משבחים של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדבקות עצומה וקרבן אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הִרְגָנוּ כל הַיּוֹם' (תהלים מד כג), וכך גלה האור החיים הקדוש (ריש פרשת אחרי) טפח ממדרגותיהם הקדושים והנשגבים בפרושו על מיתת נדב ואביהוא, ורבות התניעו גדולי הדורות והמקבלים לבאר דבריו הטמירים והנעלמים בפרושו שם, ותכן דבריו שמתו נדב ואביהוא בזה שנתקברו לפני אור עליון בחבת הקדש, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, ורמזו הפתוב בכתב 'ומתו' הפלאת חבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מלהתקרב לדבקות נעימות ערבות וידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשותם מהם.

דבקותו של יעקב אבינו

בדרך זו נתן להבין מדוע נפשנו יוסף הצדיק את אביו בדרתו מצרימה, כתיב (בראשית מו כט) וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מִרְכְּבֹו וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צַוְּאָרְיוֹ וַיִּבֶךְ עַל צַוְּאָרְיוֹ עוֹד, וּפְרָשׁ רִש"י 'עוֹד' מִלְשׁוֹן רַבּוֹ, שֶׁהָרֵבָה יוֹסֵף וְהוֹסִיף בִּבְכִי יוֹתֵר עַל הָרִגִּיל, אֲבָל יַעֲקֹב לֹא נָפַל עַל צַוְּאָרְיוֹ יוֹסֵף וְלֹא נִשְׁקוּ, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ הַטַּעַם שֶׁהָיָה קוֹרָא אֶת שְׁמֵעַ. וְנִתְקַשְׁו הַמִּפְרָשִׁים דְּמַמָּה נִפְשָׁךְ אִם לֹא הָיָה אִזּוֹ מִן קִרְיַת שְׁמַע מְדוּעַ קָרָא יַעֲקֹב אֲבִינוּ, וְאִם כֵּן הָיָה אִזּוֹ הַזְמַן לְקָרָא אֶת שְׁמֵעַ מְדוּעַ יוֹסֵף הַצַּדִּיק לֹא קָרָא, וְכַמָּה טַעֲמִים נִמְאָרוּ בְּזֶה. וְלִפִּי הַמְבָאֵר לְעִיל נִתַּן לִישָׁב לִזְמַן וְלִזְמַן כִּי יוֹסֵף לֹא קָרָא קִרְיַת שְׁמַע, שֶׁכֵּן אִם בְּצַדִּיקֵי הַדּוֹרוֹת נִמְאָרוּ הַפְּלָגוֹת דְּבָקוֹת שְׂאֵלָו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה בְּחִירֵי הָאֲבוֹת בְּנוֹדֵי הָיָה בְּבַחֲנֵיהֶם זֶה, וְלָכֵן הִצְרָךְ יוֹסֵף לְהִשְׁתַּיֵּם עַל אֲבִיו שֶׁעָנָה שְׁאוֹל קָרָא אֶת שְׁמֵעַ שְׁלֹא תִצָּא נִפְשׁוֹ מִרֵּב דְּבָקוֹת, וְעַל כֵּן נָפַל עַל צַוְּאָרְיוֹ בְּדִי הַנְּזִיקוֹ בְּעוֹלָם הַהֵן.

מסירות נפש

אך עדין צריך באור, מדוע דווקא עכשוו הִצְרָךְ יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהִשְׁתַּחֲוֶה, וְאִם קִדְּם לָכֵן גַּם הָיָה לוֹ הַשְׁתַּחֲוֶה, אִם כֵּן אֵיפֹה הַמְּשַׁנִּים הַקּוֹדֶם. אֲמַנִּים נִרְאָה לִזְמַן שֶׁרַק עֲשִׂיָּו הָיָה צָרִיד שְׁמִירָה וְלֹא קִדְּם, עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב בְּעַל דְּבָרֵי אֲמוֹנָה ע"ה (פר' וישב) שֶׁהָאֵדָם אֲשֶׁר צִוּוֹת רַבּוֹת סִבְבָּוָהוּ וּמִפְּמִילָא אֵין לוֹ שׁוֹם נַחַת מִזֶּה הַעוֹלָם, אֵין רַבּוֹתָא בְּזֶה שְׁאוֹל חוֹשֵׁב תְּמִיד לְמַסֵּר נִפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כִּי אֵין זֶה מְסִירוֹת נִפְשׁ הָאֲמִתִּית פְּמוּכָן. רַק עַקֵּר רַבּוֹתָא הוּא כְּשִׁישֵׁי לוֹ לְאֵדָם כֵּל טוֹב הֵן עֲשֵׂר וְכַבֹּד וְהֵן נַחַת מִבְּנִי וְעַם כֵּל זֶה הוּא מוֹכֵן וּמִזְמִין כֵּל רַגַע לְמַסֵּר נִפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ וְתַבְרָהּ, זֹהִי מְסִירוֹת נִפְשׁ הָאֲמִתִּית.

לָכֵן כֵּל זֶה שְׁלֹא רָאָה יַעֲקֹב אֲבִינוּ אֶת יוֹסֵף חַי וְקַיִם הָיָה חוֹשֵׁשׁ שֶׁקְּבַלְתָּ מְסִירוֹת נִפְשׁוֹ אֵינֶה בְּאֵמַת לְאֲמָתָה, בְּהִיּוֹת שֶׁסִּבְל צִוּוֹת רַבּוֹת וְרַעוּת וְצָרַת יוֹסֵף הַעוֹלָה עַל כְּלָנָהּ, אִלֵּם כְּשֶׁרָאָה שְׁעוֹד יוֹסֵף חַי וְקַיִם לֹא מִזֶּה שְׂמִיחָה גְדוֹלָה, אֶז דִּינָאָם אֲמַר 'אֲמוֹתָה הַפַּעַם' (מו, לו), כִּי עָתָה כִּכֵּר יָכֹל לְקַבֵּל עָלָיו מְסִירוֹת נִפְשׁ בְּאֵמַת לְאֲמָתָה לְמוֹת בְּמִיתַת הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁתִּרְגַּם וַיִּתֵּן 'לִי מְסִירוֹתָא דְּמִיתִין בִּה צַדִּיקָא אֲנָא מִיִּת', שְׁמִדְבָּקִים עֲצָמָם בְּאַהֲבָה עוֹד עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ. לִפִּי זֶה יָבֹא עַל כֵּן שֶׁרַק עֲשִׂיָּו הָיָה יוֹסֵף חוֹשֵׁשׁ לְפִטְרִית אֲבִיו וְלָכֵן הִשְׁתַּחֲוֶה עָלָיו.

קבלת על מלכות שמים

בְּכָלל דְּבָרֵינוּ הַקְדוּשִׁים שְׁמָאוּ וּמִתְמִיד רַצָּה יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עַל מַלְכוּת שְׁמִים שְׁלֵמָה בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ, אִלֵּם אֵין אֲפָשָׁר לְהַגִּיעַ לְמִדְרָגָה זוֹ רַק כְּשֶׁהִלָּב בּוֹדֵר כְּאֵשׁ כְּשֶׁהוּא מִלֵּא אֲהַבַת ה' עֲזָה שְׁשׁוֹם רַחוּת שְׁבַעוֹלָם לֹא יוֹכֵלוּ לְכַבּוֹתָהּ. יְסוֹד דְּבָרֵינוּ מְשַׁתָּה עַל הַמְּבֹאֵר בְּסִפְר גוֹר אֲרִיָּה לְמַהֲרָ"ל (מו כט) מְדוּעַ נִתְחַדֵּחַ הַזְמַן לְקִרְיַת שְׁמַע שֶׁהָיָה קוֹרָא, לִפִּי שְׂפָאֲשֶׁר בֵּא יַעֲקֹב וְרָאָה אֶת יוֹסֵף בְּנוֹ מֶלֶךְ, נִתְמַלֵּא לְבֹו אֲהַבַת וְרִאָתָה ה' בְּהַפְרָה מְלָאָה אֵין מְדוּתִיו הֵם טוֹבוֹת וְשְׁלֵמוֹת וּמִשְׁלֵם שְׁכָר טוֹב לִירְאָיו, וְהִיא מִדַּת הַחֲסִידִים אֲשֶׁר יִקְרָה לָהֶם טוֹב מִיָּד הֵם מִתְדַּבְּקִים אֶל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַטּוֹבוֹת וְהָאֲמַת שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה זֶהוּ קִרְיַת שְׁמַע בְּקַבְלַת עַל וְיַחֲזִיק מַלְכוּת שְׁמִים וְאֲהַבְתָּו, וְלָכֵן הָיָה רָאִי לַיעֲקֹב לְקָרָא קִרְיַת שְׁמַע כְּאֲשֶׁר בֵּא אֵלָיו יוֹסֵף וְרָאָה אוֹתוֹ מֶלֶךְ אַחֵר בְּצַעֲרֵר הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ בְּעִבְרוֹ.

אהבת ה' מבטל שאר אהבות

דְּבוּרִים נִשְׁגָּבִים אֵלוֹ שֶׁל הַמַּהֲרָ"ל עֲשׂוּיִים לְהַתְפַּרֵּשׁ בְּכַמָּה פְּנִיִם, וְלִאֲחֶר שֶׁהִבִּיאָם הִשְׁפַּת אֲמַת (פר' וישב תרל"ד ז'ה נודע) פִּרְשׁ הַעֲנִין כְּפִשְׁטוֹ, כִּי הָיָה יָרָא לְנַפְשׁוֹ שֶׁעַל יָדֵי זֶה הָאֲהַבָה שֶׁנִּתְמַלֵּא לְבֹו לְיוֹסֵף בְּנוֹ יִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ אֲהַבַת הַבּוֹרָא וְתַבְרָהּ, לָכֵן לִפְנֵי שֶׁשְׂמַח וְהַתְעַנֵּג מִרְאִית יוֹסֵף שֶׁכָּל כָּךְ צָפָה וְחָקַק לְרִאיוֹתוֹ, מִקְדָּם הִתְדַּבֵּק בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַל יָדֵי זֶה נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ הָאֲהַבָה הַגִּשְׁמִית.

וְכַעֲנֵן זֶה מִקְסַר עַל הַחֲפֵץ חַיִּים ע"ה שֶׁאֲמַר בַּעַת הַסִּתְקָלוֹת בְּנוֹ חֲבִיבֹו כִּי בַּעַת 'וְכָל לִקְיָם בְּיָתָר' שְׁלֵמוֹת אֶת הַפְּסוּק (דברים ו) 'וְאֶהְבְּתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ' וְלַעֲבֹד אֶת ה' וְתַבְרָהּ בְּאַהֲבָה וְתַרָהּ, כִּי גַם הָאֲהַבָה שֶׁחָבַב אֶת בְּנוֹ כִּכֵּר יוֹכֵל גַּם כֵּן לְהַקְדִּישָׁה לְקַדְשַׁת שְׁמוֹ וְתַבְרָהּ.

במצבי סכנה, כך מלמדים חז"ל במקומות רבים (ברכות נה. א), מתוחה מידת הדין ומן השמים בוחנים את האדם ואת מעשיו ביתר שאת מכלל שעה. עד כדי כך שהתבטאו חכמים כי העובר תחת קיר נטוי, למשל, הרי הוא גורם בכך שייזכרו עוונותיו לפני הקב"ה. בשל סיבה זו תיקנו תפילות שונות וייעודיות לזמנים ומצבים מסוימים, אשר במהותן ותוכנן יש התייחסות מפורשת לסכנות העולות לבוא על האדם באותם מצבים.

כך לדוגמה תפילת בית המרחץ, המובאת במלואה בגמרא (שם ס. א): "הַנֶּכֶס לְבֵית הַמֶּרְחָץ אומר: 'הִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁתַּצִּילֵנִי מִזֶּה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, וְאֵל יֵאָרֶע בִּי דָבָר קְלָקְלָה וְעוֹן, וְאֵם יֵאָרֶע בִּי דָבָר קְלָקְלָה וְעוֹן - תִּהְיֶה מִיתָתִי כְּפָרָה לְכָל עוֹנֵתִי" [ראה שם בגמרא שהאמורא אביי בחר להשמיט את קטע התפילה הבורח תחתון. והלאה, כדי שלא לפתוח פיו לשטן].

תפילת בית המרחץ התבססה על מבנה בתי המרחץ בימיהם, אשר בחלקו התחתון - מתחת לבור הרחיצה - היה ממוקם בור ניקוז אליו נשפכו המים, וסכנה גדולה היתה במקרים של התמוטטות הרצפה ופתיחת הבור התחתון.

אודות כך מספרת הגמרא סיפור מופלא. נכנס האמורא רבי אבהו לבית המרחץ, כשבאותה העת שהו במקום אנשים רבים נוספים. למרבה הבהלה, התרחש בדיוק אותו אסון עליו נסובה התפילה, כשרצפת בור הרחיצה התמוטטה באחת והרוחצים החלו להיסחף במורד הבור.

רבי אבהו עצמו נתלה בעמוד שנתר עומד על מקומו, הושיט את ידו לאדם או שניים, הללו שלחו יד לאדם נוסף וכן הלאה, וכך בדרך זו ניצלו חייהם של מאה בני אדם באופן ניסי ובלתי מובן!

ברגעים אלו, כשלנוכח עיניו של רבי אבהו התברר גודל הסכנה ומאידך נכח לראות עין בעין את נס ההצלה המופלא, פתח פיו והתבטא כי זה עתה מבין הוא את המטרה והתועלת שבתיקון תפילה מיוחדת לנכנס לבית המרחץ.

הנה אמרו חז"ל (יבמות סד. א): "מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים". הרי אומר, לעתים מטרת הכאב והצרה הן כדי לעורר את האדם לפנות לאלקיו, פעמים שיש בהם אך ורק משום קריאה לעמוד בתפילה.

היה מקום אפוא להניח כי כך היה במאורעות המוזעזעים בזמן החורבן. שמא כל זה לא היה כדי להעניש ולייסר את עם ישראל, אלא רק כדי שיתפללו לפניו יתברך?

על כך מקונן ירמיהו: "גַּם כִּי אֶזְעַק וְאֶשְׁוֹעַ שְׁתֵּם תִּפְלֹתִי", הלא נראה לעין כי תפילות בני אותו דור לא נענו רח"ל, אם כן פשוט וברור שאין זו מטרת הייסורים. על כך יש לקונן ולבכות, משום שהדבר מעיד על מטרת הייסורים כמטרה בפני עצמה - להכות ולהשפיל את ישראל.

מגילת איכה מגוללת, פסוק אחר פסוק, את התלאות והכאב בהם לקו ישראל בחורבן בית המקדש הראשון והשני. הרדיפות והצרות, הרצח והביזה, הטבח חסר המעצורים וההשפלה אותה חוו בני דור החורבן באותו זמן נורא.

הפרק השלישי במגילה פותח בעדותו המזעזעת של ירמיהו הנביא (ג. א): "אֲנִי הִגַּדְתִּי וְאֵין עָנִי בְּשֹׁבֵט עֲבָרְתוֹ". הפסוקים הבאים מהווים קינה ונהי, בכי קודר על שעבר על עמנו, ואז מגיע הפסוק הבא (פסוק ח): "גַּם כִּי אֶזְעַק וְאֶשְׁוֹעַ שְׁתֵּם תִּפְלֹתִי".

הגאון ר' אליהו בן חיים, רבה של קושטא ובעל 'הנאות אמרי שפר', מבאר את לשון הפסוק באופן נפלא וממחיש עד היכן היתה מידת הדין מתוחה באותה העת.

ביאו לפניו - בידיעה

הכרת קטעי התפילה - מתוך סידור שזו והדר

כבר הכבירו חז"ל בשבח ההליכה לבית הכנסת ובית המדרש (ראה סוטה כב. א), ואכן ישנם קטעי תפילה שהובאו בסידורים קדומים ונשמרו במקלות ישראל, כל קהילה ועדה ומנהגיה, הנועדים לאמירה דווקא בשעה זו של ההליכה לבית הכנסת קודם התפילה, כמו גם בכניסה לבית הכנסת.

כך למשל כתב ביסוד ושרוש העבודה (שער האשמורת פ"ח): "בעת הליכתו לבית הכנסת, ילך בריזות, ויכוון הנוסח 'אני הולך לבית הכנסת לעבוד את בוראי יתברך שמו', ויכוין זאת כל עת ההליכה בשמחה עצומה".

כן הובא (קב הישר פס"ג בשם רבו) לומר קודם כניסתו לבית הכנסת את הפסוק (תהלים קיט, קח): "בְּדַבְּרוֹתַי פִּי רָצָה נָא ה' וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמִדְנִי", ולהסמיק לכך את התחינה הבאה: "הִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֵלֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ שְׁתֵּהא תִפְלֵת צְלוּלָה וְנִקְּחָה וְנִרְוָה מִכָּל עֲרֻבֵיכָה הַמְּכַשֶּׁלֶת פְּנֵת הַתִּפְלָה".

יד ושם

פסוקי שמות והטמן בהם

"אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חֲטָאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לִצִּים לֹא יָשָׁב" (תהלים א. א).

המלבי"ם מפרש את פתיחת הפסוק, ולמעשה הפתיחה לספר זמירותיו של דוד המלך עליו השלום, תוך שהוא מתמקד בביטוי 'אֲשֶׁרִי הָאִישׁ' ומבאר כי זו מהות האדם המתרחק כמטחווי קשת מכל חטא, רָשָׁע ולצון.

אותו אדם, כך מבאר המלבי"ם, מאושר הוא. אשריו ואשרי חלקו! זאת לעומת החטאים והרשעים, אשר אין להם ולאשר אמיתי כהוא זה.

הפלא ופלא

שאלות וחיזוק מבני התפילה

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה בסידור המבואר ובמדוריו מבית מתיבתא.

תשובות מגילון קודם פר' מטות מסעי

1. תשובה ב' - הקב"ה ברא את הנשמה יש מאין, ויצר אותה - שנתן בה צורה.
2. תשובה ג' - כמשל לבעלי החיים המתנצחים ביניהם ומנגחים זה את זה בקריניהם.
3. תשובה א' - בני ישראל העמוסים וטעונים על הקב"ה.

בברכות קריאת שמע נזכר כי המלאכים משבחים להשי"ת "בְּשִׁפְחָה בְּרוּרָה וּבְנִיעִימָה". התעד מהי משמעות 'בְּנִיעִימָה'?

- א. בצליל, רנן ושר.
- ב. בהטעמת הדברים.
- ג. בקול געים וערב.

במזמור ק"נ הנאמר בתפילה נאמר: "הִלְלוּ א-ל בְּקִדְשׁוֹ". איזה פירוש נכון בנוגע לתיבות אלו?

- א. הללו את הקב"ה שהרי קדוש הוא.
- ב. הללו את הא-ל באמירת 'קדוש קדוש'.
- ג. הללוהו במקום קדושתו, בעולם המלאכים.

שם הזוכה בגיליון פר' נשא:
ה' בן ציון שנטר, בני ברק
שם הזוכה בגיליון פר' בהעלותך:
ה' מרדכי נהן, ביתר עילית

פתרונות יש לשלוח עד יום רביעי הקרוב לכתובת מייל: m028039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'מקושרים'. 3. בני חז"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).